

Film, televisie, muziek, theater, beeldende kunst en boeken: alle recensies uit de Volkskrant zijn verzameld op volkskrant.nl/recensies

De Rotterdamse expositieruimte Brutus is de perfecte locatie voor een groepstentoonstelling over **onze collectieve verslaving aan olie.**

Petromelancholia
Beeldende kunst
****

Brutus, Rotterdam,
t/m 19/11.

Soms zitten de werken uit Petromelancholia elkaar wel een beetje in de weg.

Is het kunstwerk echt buiten werking? *Olie op doek II* van het Duitse kunstenaarsduo Heidundgriess is nu te zien in de grote tentoonstelling *Petromelancholia* in presentatieruimte Brutus in Rotterdam. We zien een doek waar zwarte olie van is afgedropen. Er moet meer gebeuren (een prachtige choreografie van olie, begrip ik later), maar dat gebeurt even niet. Ernaast een klein bordje met 'werkt niet, onze excuses'.

Jammer natuurlijk, maar in deze tentoonstelling over onze collectieve olieverlating lijkt dit kunstwerk juist zo, buiten werking, de perfecte metafoer. Een wereld die kapotgaat. En sorry. Het stinkende plasje olie op de grond doet meteen denken aan de kunstwerken die werden aangevallen met soep of aardappelpuree, door klimaatsactivisten als die van Just Stop Oil.

Dat stoppen met olie niet gemakkelijk is, daar gaat *Petromelancholia* over. Onze intieme relatie met olie strekt zich natuurlijk veel verder uit dan olie als brandstof. Slim, haast educatief, opent de tentoonstelling met grote banieren van de Amerikaanse kunstenaar Marina Zurkow, die alle-daagse 'olieproducten' tonen, zoals een kaars, een pak luiers, een toetsenbord, pleisters en, best pijnlijk, een

oudpapierbak van plastic.

De term *petromelancholia* is gemunt door de Amerikaanse literatuur- en milieuwetenschapper Stephanie LeMenager. Het is haar diagnose van de Amerikaanse cultuur, die zich blijft vastklampen aan olie terwijl het olietijdperk tot een einde komt. Dat ontkenningisme is natuurlijk ook in Europa te herkennen. Misschien is het een kwestie van tijd voor de term een officiële diagnose wordt.

De tentoonstelling is, getrouw aan dit bedachte ziektebeeld, tegelijk een viering en een afscheid van olie, en heeft een hoog dansen-op-de-vulkaangehalte. Denk aan een man die zich 'alsof-doucht' in rook die uit de uitlaat van een truck komt. Dit nogal ongezonde tafereel is te zien in een kort filmpje, op YouTube opgedoken door onderzoekscollectief Beauty

of Oil, de club van de Duitse curator en cultuurcriticus Alexander Klose die de tentoonstelling samenstelde.

Brutus is een rauwe, beetje duistere plek, in een oude havenloods en zeecontainers in – hoe toepasselijk – de Rotterdamse haven. Die spookhuisachtige omgeving past goed bij het thema, maar met 32 kunstenaars is de tentoonstelling behoorlijk vol en ook wat onevenwichtig.

Soms werkt de veelheid goed. Dicht bij een olievat waaruit rookwalmen dampen (met de poëtische en cynische titel *Empty the Earth to Fill the Sky*) is een geluidskunstwerk opgesteld. Terwijl je daarnaar probeert te luisteren heb je uitzicht op een video waarin een vrouw een poging doet te ademen met een plastic zak over haar hoofd. De doordringende geur van oliedampen geeft het laatste zetje: dit is gega-

randerd functioneel onwel worden. Dat het geluidskunstwerk best flauw is (berichten uit een nabije olie-loze toekomst), is dan al snel vergeven.

Op andere plekken zitten de kunstwerken elkaar in de weg. Zo is het moeilijk om geconcentreerd te luisteren naar de fascinerende film van Rumiko Hagiwara, omdat er een ander kunstwerk doorheen te horen is. Hagiwara deed als Japanse in Nederland onderzoek naar het logo van Shell, dat schijnbaar is gebaseerd op een schelp uit Japan. De kunstenaar zette ook een speech van Shell-ceo Jessica Uhl op muziek, vol optimistische vergezichten. Het resultaat is bizar vervreemdend. Zulk gevoel voor humor kenmerkt deze klimaat-apocalyps-tentoonstelling. En dat is zeer welkom bij zo'n zwaar en veelbesproken onderwerp.

Anna van Leeuwen

BRUTUS: GROOTSTE TENTOONSTELLINGSPLEK VOOR HEDENDAAGSE KUNST

Een ruimte waar ook naargeestige kunst een plek vindt.

Met 6000 vierkante meter is de jonge expositieruimte Brutus de grootste tentoonstellingsplek voor hedendaagse kunst van Nederland. Initiatiefnemer is kunstenaar Joep van Lieshout, die op hetzelfde terrein zijn ate-

lier en kunstslag heeft. De stichting is inmiddels zelfstandig. In de programmering staat artistieke vrijheid centraal. Dat betekent soms ook: behoorlijk naargeestige kunst laten zien. Hier liet tweeling en kunstenaarsduo L.A. Raeven vorig jaar een bloederige installatie zien over de eerste keer ongesteld wor-

den. Momenteel zijn in de kelder video's te zien van de omstreden Spaanse kunstenaar Santiago Sierra. In 2004 liet hij een voormalige synagoge vollopen met uitlaatgasen, bezoekers konden het gebouw met gasmaskers op betreden. De installatie zou een protest zijn tegen 'de banalisatie van de Holocaust'. In

Brutus is een videoregistratie te zien. Brutus is ook de naam van de grootschalige 'kunstbuurt' met woon- en kantoorruimtes die Joep van Lieshout op deze plek in de toekomst wil oprichten, samen met projectontwikkelaar RED Company en architectenbureau Powerhouse Company.

Rumiko Hagiwara,
Shell's Metamorphosis
(2023) en *I Want to Be a Shell*
(2019-2023).

Foto Aad Hoogendoorn